

Dr. Umut Acun

**HAVA YOLU İLE YAPILAN
ULUSLARARASI YÜK TAŞIMALARINDA
TAŞIYICININ SORUMLULUĞU**

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	VII
TEŞEKKÜR.....	IX
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI HAVA TAŞIMALARINDA SORUMLULUĞA İLİŞKİN DÜZENLEMELER VE MONTREAL KONVANSİYONU’NUN UYGULANMA ŞARTLARI

1.1. Uluslararası Hava Taşımlarında Sorumluluğa İlişkin Düzenlemelerin Tarihsel Gelişimi.....	25
1.1.1. Devletlerarası Anlaşmalar.....	25
1.1.1.1. 1929 Tarihli Varşova Konvansiyonu.....	25
1.1.1.2. 1955 Lahey Protokolü.....	29
1.1.1.3. 1961 Guadalajara Ek Konvansiyonu	30
1.1.1.4. 1971 Guatemala City Protokolü	30
1.1.1.5. 1975 Montreal Protokolleri.....	32
1.1.1.6. 1999 Montreal Konvansiyonu	33
1.1.2. Taşıyıcılar Arası Anlaşmalar	34
1.1.2.1. 1966 Montreal Inter-carrier Agreement	34
1.1.2.2. 1995 IATA Inter-carrier Agreement	35
1.2. Montreal Konvansiyonu’nun Uygulanma Şartları	37

1.2.1. Genel Olarak	37
1.2.2. Taraflar Arasında Akdedilmiş Bir Taşıma Sözleşmesi Bulunması	37
1.2.3. Taşımanın Hava Aracı ile Yapılması.....	39
1.2.4. Taşımanın Bir Ücret Karşılığında Yapılması	39
1.2.5. Taşımanın Konusunu Yolcu, Bagaj veya Yükün Oluşturması...	40
1.2.6. Taşımanın Uluslararası Nitelik Taşınması	40

İKİNCİ BÖLÜM

MONTREAL KONVANSİYONU'NA GÖRE TAŞIYICININ YÜK TAŞIMALARINDAN DOĞAN SORUMLULUĞU VE SORUMLULUĞUN HUKUKİ NİTELİĞİ

2.1. Genel Olarak.....	45
2.2. Taşıyıcının Yükün Zıya veya Hasara Uğramasından Doğan Sorumluluğu	45
2.2.1. Taşıyıcının Bakım ve Gözetim Yükümlülüğü	45
2.2.2. Taşıyıcının Bakım ve Gözetim Yükümlülüğünü İhlali Sonucu Yükün Zıya veya Hasara Uğraması.....	49
2.2.2.1. Genel Olarak	49
2.2.2.2. Yükün Zıya Uğraması	50
2.2.2.3. Yükün Hasara Uğraması	52
2.2.3. Yükün Taşıma Sırasında Gerçekleşen Bir 'Olay' Sonucu Zıya veya Hasara Uğraması	53
2.2.4. Taşıyıcının Yükün Zıya veya Hasara Uğramasından Doğan Sorumluluğunun Hukuki Niteliği.....	56
2.3. Taşıyıcının Yükün Gecikmesi Nedeniyle Doğan Sorumluluğu.....	57
2.3.1. Taşıma Süresi.....	57
2.3.2. Gecikme	59
2.3.2.1. Genel Olarak	59

2.3.2.2. Gecikmenin Tespitine İlişkin Görüşler	61
2.3.2.2.1. Gecikmenin yalnızca hava aracının havada bulunduğu sürede gerçekleşebileceği görüşü	61
2.3.2.2.2. Gecikmenin tespitinde zıya ve hasara ilişkin esasların benimsenmesi görüşü	62
2.3.2.2.3. Hava taşıma sürecinin bir bütün olarak kabulünü savunan görüş	63
2.3.2.3. Gecikmenin Nedeni	63
2.3.3. Gecikme Sonucu Ortaya Çıkan Zarar	66
2.3.4. Taşıyıcının Yükün Gecikmesi Nedeniyle Doğan Sorumluluğunun Hukuki Niteliği	70
2.4. Taşıyıcının Adamlarından Doğan Sorumluluğu	70
2.4.1. Genel Olarak	70
2.4.2. Sorumluluğun Kapsamı	71
2.4.2.1. Taşıyıcının Maiyetinde Çalışanlar	73
2.4.2.2. Taşıyıcının Kullandığı Kişiler	74
2.4.3. Taşıyıcının Adamlarından Doğan Sorumluluğunun Koşulları	79
2.4.3.1. Taşıyıcının Adamı Tarafından Gerçekleştirilen Kusurlu Davranış	79
2.4.3.2. Taşıyıcının Adamının Kusurlu Davranışı Sonucu Meydana Gelecek Zarar	80
2.4.3.3. Zararın Taşıyıcının Adamının Görevinin İfası Dolayısıyla Meydana Gelmiş Olması	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KONVANSİYONA GÖRE TAŞIYICININ SORUMLULUKTAN KURTULMASI

3.1. Genel Olarak	83
3.2. Taşıyıcının Sorumluluktan Kurtulma Halleri	84
3.2.1. Zararın Gecikmeden Doğmuş Olması Halinde	84

3.2.1.1. Taşıyıcının, Zararın Önlenmesi İçin Gerekli Tedbirleri Almış Olması.....	84
3.2.1.2. Taşıyıcının Zararın Önlenmesi İçin Gerekli Tedbirleri Alma İmkânının Bulunmaması.....	90
3.2.2. Zararın Yükün Zıya veya Hasarından Doğması Halinde.....	92
3.2.2.1. Montreal Protokolü No. 4 ile Getirilen Sorumluluktan Kurtulma Halleri.....	92
3.2.2.1.1. Yükün niteliği veya ayıbı.....	92
3.2.2.2. Yükün taşıyıcı veya adamları dışındaki kişilerce hatalı ambalajlanmış olması	93
3.2.2.2.1. Savaş ve silahlı çatışma	94
3.2.2.2.2. Yükün giriş, çıkış veya transit geçişi ile ilgili kamu otoritesinin tamamlanmış bir fiili	98
3.2.3. Zararın Hasar, Zıya veya Gecikmeden Doğmuş Olması Halinde.....	98
3.2.3.1. Müterafik Kusur.....	98
3.2.3.2. İhbar Süresinin Kaçırılması.....	101
3.2.3.3. Dava Açma Süresinin Kaçırılması.....	102
3.2.3.4. Sorumsuzluk Kayıtları.....	103

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SORUMLU TAŞIYICI TARAFINDAN ÖDENECEK TAZMİNAT

4.1. Genel Olarak.....	105
4.2. Sorumluluk Sınırı.....	105
4.2.1. Taşıyıcının Sorumluluğunun Üst Sınırı.....	105
4.2.2. Üst Sınır ve Yargılama Gider-Masrafları İlişkisi	111
4.3. Sorumluluk Üst Sınırının Uygulanmayacağı Haller	112
4.3.1. Genel Olarak	112
4.3.2. Kast veya Kasta Eşdeğer Kusur	112

4.3.2.1. Genel Olarak	112
4.3.2.2. Kara Avrupası Hukuk Sistemlerinde	114
4.3.2.3. ‘Common Law’ Hukuk Sistemlerinde	117
4.3.3. Kast veya Kasta Eşdeğer Kusurun Varlığının Sorumluluk Sınırına Etkisi	118
4.3.3.1. 1929 Vaşova Konvansiyonu ve 1955 Lahey Protokolü Kapsamında.....	118
4.3.3.2. 1975 Montreal Protokolü No. 4 ve Sonrasında.....	119
4.3.4. Hava Yük Senedinin Hiç Düzenlenmemiş Olması veya Eksik Düzenlenmiş Olması	120
4.3.5. İspat Yükü	122
4.4. Tazminat Davası	123
4.4.1. Dava Sebebi	123
4.4.2. Davanın Tarafları	126
4.4.2.1. Davacı	126
4.4.2.2. Davalı	130
4.4.2.2.1. Taşıyıcı	130
4.4.2.2.2. Taşıyıcının adamları	132
4.4.3. Dava Açma Süresi ve Hukuki Niteliği	133
4.4.4. Görevli Mahkeme	134
4.4.5. Yetkili Mahkeme.....	134
4.5. Tahkim	137

BEŞİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI HAVA TAŞIMA HUKUKU VE TAŞIYICININ SORUMLULUĞUNUN GELECEĞİ

5.1. Genel Olarak.....	139
5.2. Taşıyıcının Yükün Hasar, Zıya ve Gecikmesinden Doğan Sorumluluğunun Değerlendirilmesi ve Sorumluluğun Geleceği.....	140

5.2.1. Korunan Menfaatler Bakımından	140
5.2.2. Sorumluluğu Doğuran Hal Bakımından	143
5.2.3. Taşıma Ücretleri Bakımından	145
5.2.4. Taşıma Süresi Bakımından	147
5.2.5. Sigorta Hukuku Bakımından	149
5.2.6. Taşıyıcının Yükün Hasar, Zıya ve Gecikmesinden Doğan Sorumluluğunun Geleceğine İlişkin Değerlendirme.....	151
5.3. Sivil İnsansız Hava Araçları (Unmanned Aerial Vehicles-UAV) ile Gerçekleştirilecek Taşımalar	152
5.3.1. Genel Olarak	152
5.3.2. İnsansız Hava Araçlarının Sınıflandırılması	154
5.3.3. İnsansız Hava Araçlarıyla Gerçekleştirilecek Taşımalarda Taşıyıcının Sorumluluğu.....	159
5.3.4. İnsansız Hava Araçları ile Gerçekleştirilecek Taşımalara, Uluslararası Hava Taşıma Hukuku Kurallarının Uygulanmasının Ortaya Çıkarabileceği Sorunlar.....	161
5.3.4.1. Hava Yük Senedi	161
5.3.4.2. Havaalanı Kavramı	163
5.3.4.3. Gönderen ve Taşıyıcı Sıfatlarının Aynı Kişide Birleşmesi.....	164
5.3.4.4. İstif ve Yükleme	166
5.3.4.5. Üreticinin Sorumluluğu	167
5.3.5. İnsansız Hava Araçlarıyla Gerçekleştirilecek Taşımalarda Taşıyıcının Sorumluluğunun Geleceğine İlişkin Değerlendirme	168
SONUÇ	171
KAYNAKÇA.....	175